

De heer/ **VERZONDEN 21 MAART 2022**

Zaaknummer : OD.363141
Behandelaar : de
Betreft : Wnb: Ontheffing
Locatie : Kortenhoefsedijk 86 te Kortenhoef, gemeente Wijdmeren

Geachte heer/ ,

Op 25 november 2021 hebben wij uw aanvraag ontvangen voor een ontheffing ex artikel 3.10 van de Wet Natuurbescherming (hierna: Wnb). U vraagt de ontheffing aan ter voorkoming en bestrijding van belangrijke schade aan een koeienstal op uw bedrijf gelegen aan de Kortenhoefsedijk 86 te Kortenhoef in de gemeente Wijdmeren. De schade wordt veroorzaakt door de diersoort **das** (*Meles meles*). De ontheffing is aangevraagd voor het opzettelijk vernielen van een vaste voortplantings- en rustplaats, en het vangen en doden van de genoemde diersoort. U heeft de ontheffing aangevraagd voor de periode van 25 november 2021 tot en met 1 mei 2022. Uw aanvraag is bij ons geregistreerd met zaaknummer OD.363141.

Besluit

Wij besluiten om u de aangevraagde ontheffing te weigeren voor zover het betreft het vangen en doden van de dassen. Wij besluiten om u de aangevraagde ontheffing te verlenen voor zover het betreft het opzettelijk vernielen van de rust en verblijfplaats van de dassen. Hieronder motiveren wij ons besluit.

Wettelijk kader

De diersoort das is opgenomen in de bijlage, onderdeel A van de Wnb. Op grond van artikel 3.10 van de Wnb is het verboden:

- in het wild levende dieren van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, van de Wnb, opzettelijk te doden of te vangen (3.10, eerste lid, onder a);
- de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen (3.10, onderdeel b).

Op grond van artikel 3.8 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.10 ten aanzien van dieren van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is verleend, dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Te weten:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;

- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

In aanvulling op de redenen, genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, onderdeel b, kan krachtens artikel 3.10, tweede lid, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband houden met handelingen:

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- in het algemeen belang.

Ter behartiging van de in of bij de Wnb genoemde belangen kan van deze verbodsbepalingen worden afgeweken, indien een andere bevredigende oplossing ontbreekt en er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Vrijstellingen

Landelijke vrijstelling schade

Op grond van artikel 3.15, eerste lid van de Wnb zijn soorten aangewezen die niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen, en die in het gehele land schade veroorzaken. Met deze aanwijzing wordt het mogelijk af te wijken van de verbodsbepalingen ter voorkoming van schade aan de in artikel 3.15, lid 6 Wnb genoemde belangen.

Voordat een ontheffing verleend kan worden dient eerst te worden gezien of een vrijstelling is verleend. Artikel 3.1 van het Besluit natuurbescherming (hierna: Bnb) benoemt de landelijk vrijgestelde soorten; Canadese gans, houtduif, kauw, konijn, vos en zwarte kraai. Voor de diersoort das is derhalve geen landelijke vrijstelling verleend.

Provinciale vrijstelling

Artikel 3.15, derde lid van de Wnb biedt Provinciale Staten de mogelijkheid om bij verordening soorten aan te wijzen die niet reeds landelijk zijn aangewezen, niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen, en die in hun provincie schade veroorzaken. In artikel 2 en 3 van de Verordening Vrijstellingen soorten Noord-Holland is benoemd van welke verbodsbepalingen mag worden afgeweken, voor de in bijlage 1 en 2 van de verordening opgenomen soorten.

De diersoort das behoort niet tot de provinciaal vrijgestelde soorten.

Rijksbeleid

Het rijksbeleid voor wat betreft de aangevraagde soort is verwoord in het dassenbeheersbeleid¹ uit 1984.

¹ <https://edepot.wur.nl/177925>

Provinciaal beleid

Voor wat betreft de aangevraagde soort is er geen specifiek provinciaal beleid van toepassing.

Aanvraag

Op uw bedrijf hebben dassen een dassenburcht gegraven onder de betonnen vloer van de koeienstal. Het betreft een oude koeienstal zonder gedegen fundering en de betonvloer is niet gewapend. De dassen hebben zich een paar jaar geleden onder de stal gevestigd. Pogingen om de dassen hiervan te weerhouden, zoals o.a. het plaatsen van betonijzer voor de pijpen, bleken niet succesvol. Inmiddels hebben de dassenpijpen onder de stalruimte ervoor gezorgd, dat de ongewapende betonvloer van de stal deels niet meer ondersteund wordt. Omdat deze vloeren door het ontbreken van wapening geen trekkrachten kunnen opvangen, is er inmiddels een reële kans dat de vloer na het betreden door koeien zal bezwijken. De koeien kunnen hierdoor (zware) verwondingen oplopen (gebroken poten of erger) en ook de dassen kunnen bedolven raken in hun burcht met fatale gevolgen. Ook personen die in de stal aanwezig zijn kunnen door de vloer zakken en hierbij (zware) verwondingen oplopen.

De dassenpijpen onder de koeienstal vertakken zich onder het gebouw naar alle kanten en bevinden zich (mede door de hoge grondwaterstand) voor een groot deel vlak onder de betonnen vloeren van de stalruimte. Onderzoek van Stichting Das & Boom op de locatie heeft uitgewezen dat de beide functies van de locatie, namelijk die van een veilig onderkomen bieden voor de koeien en tegelijkertijd die van een veilige dassenburcht, waar de dassen ongestoord kunnen verblijven en voortplanten, erg lastig te verenigen zijn, zeker op de langere termijn. U vraagt daarom een ontheffing aan om de huidige dassenburcht te mogen vernielen en de dassen in hun territorium naar een alternatieve locatie nabij de huidige burcht te laten verhuizen. Dit is volgens het onderzoek van Stichting Das & Boom de enige garantie op een duurzame oplossing. De schade aan de koeienstal kan dan worden hersteld, terwijl de dassen op een alternatieve locatie binnen hun territorium duurzaam kunnen voortbestaan. Voor de dassen zal derhalve een kunstburcht worden gerealiseerd.

Normaal gesproken is in dit soort situaties de meest voor de hand liggende manier een passieve verhuizing, waarbij na het realiseren van een kunstburcht en het aantoonbaar ontdekken van die locatie door die dassen, de oorspronkelijke burcht geleidelijk aan onaantrekkelijker wordt gemaakt voor de das, waarbij steeds gemonitord wordt of die ontmoedigende activiteiten op de hoofdlocatie zorgen voor een toenemende activiteit op de alternatieve plek. Wanneer zeker is dat alle dassen verhuisd zijn naar de nieuwe locatie, wordt de burcht ontoegankelijk gemaakt, door de pijpen te demmeren (vullen), waarbij dan ook het gevaar op verdere verzakkingen of instorten wordt voorkomen en de stalfunctie wordt hersteld. Bij een dergelijk proces ligt de regie bij de das en kan het maanden duren voordat de dassen hun oude locatie opgeven. Pas na 1 juli zou kunnen begonnen worden met ontmoedigen.

Echter, omdat de dassenburcht in de huidige staat geen veilig onderkomen meer is voor deze dassen, en er tegelijk ook een acuut gevaar dreigt voor de koeien en personen, moet in dit geval actief worden voorkomen dat de dassen terugkeren. Zodra zeker is, dat er geen dassen in de burcht verblijven zal de locatie ontoegankelijk gemaakt moeten worden. Om zeker te zijn dat er geen dassen in de burcht zitten worden er dunne twijgjes in de openingen geplaatst, die bij het in- en uitlopen van dassen omvallen. Verder worden de openingen zeer regelmatig gecontroleerd (sporenonderzoek) en er worden camera's op de openingen geplaatst.

Gezien de urgentie in dit geval vindt Stichting Das & Boom het acceptabel na 2 weken zonder aantoonbaar gebruik van de pijpen de burcht als vrijwel zeker onbewoond te verklaren. Zodra de pijpen zijn gevuld en de holle ruimtes onder de ongewapende betonvloer zijn opgevuld, kunnen de koeien de stalruimte weer zonder gevaar betreden. Naast het opvullen van de pijpen zal het talud, grenzend aan de stal, met gaas of betonijzernetten ontoegankelijk gemaakt worden, zodat herbewoning kan worden uitgesloten. Tegelijkertijd met het herstellen van de functionaliteit van de stal zal zo snel mogelijk een alternatieve burcht gerealiseerd moeten worden voor de dassen. Stichting Das & Boom zal op uw bedrijf een dergelijke kunstburcht realiseren en ook het ongeschikt maken van de huidige burcht begeleiden.

U vraagt derhalve een ontheffing aan voor het mogen vernielen van de huidige dassenburcht. In uw aanvraagformulier wordt ook voor het vangen en doden van de dassen een ontheffing aangevraagd. Uit de aanvullende gegevens bij de aanvraag blijkt echter dat er geen sprake van het vangen en doden van dassen zal zijn. Voor het oplossen van het probleem is het vangen en doden

van de dieren niet nodig en wij verlenen u hiervoor dan ook geen ontheffing. Wij zullen dan ook in de verdere onderbouwing van het besluit niet verder ingaan op het vangen en doden van dassen.

Overwegingen met betrekking tot de ontheffingsaanvraag

Zoals in artikel 3.10 van de Wnb staat omschreven moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan voordat een ontheffing van de eerder genoemde verbodsartikelen kan worden afgegeven. Hieronder zullen de verschillende afwegingen beschreven worden.

Schade aan wettelijk belang

Om een ontheffing te kunnen verlenen moet er sprake zijn van het in het geding zijn van een in de Wnb genoemd belang. U vraagt een ontheffing van de Wnb aan op grond van artikel 3.8, lid 5, onder b, sub 2 (ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom). Tevens vraagt u de ontheffing aan op grond van artikel 3.10, lid 2, onder b van de Wnb (ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen).

U vraagt de ontheffing aan om belangrijke schade aan uw koeienstal te bestrijden en voorkomen. Onder de koeienstal bevindt zich een grote dassenburcht. De koeienstal is ongeveer 50 jaar geleden gebouwd, heeft geen fundering, en de vloer is van onbewapend beton. De dassen hebben hieronder een netwerk van pijpen gegraven waardoor onder een groot deel van de stalvloer geen grond meer zit. Zoals uit uw aanvraag en de overige correspondentie behorende bij de aanvraag blijkt is het probleem inmiddels erg urgent geworden. Door de aanwezigheid van de dassenburcht onder de koeienstal bestaat er nu een reëel gevaar op instorten van de ongewapende betonvloer, die door de graafactiviteiten van de das inmiddels gedeeltelijk in de lucht hangt. Wanneer koeien op deze vloer gaan staan bestaat er dus een groot risico op instorten met mogelijk fatale gevolgen voor zowel de koeien als de dassen.

Op basis van de door u ingediende aanvraag en de daarbij behorende gegevens achten wij voldoende aangetoond dat er sprake is van het in het geding zijn van de wettelijke belangen waarvoor u de ontheffing heeft aangevraagd.

Andere bevredigende oplossing

Volgens de Wnb kan een ontheffing uitsluitend verleend worden, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat. In artikel 5, lid 2 en 3 van onze Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland is daarnaast aangegeven dat aanvragen waarbij sprake is van de inzet van middelen, installaties of methoden, in elk geval worden beoordeeld op nut, noodzaak en effectiviteit, waarbij de mogelijkheid van de toepassing van andere bevredigende oplossingen wordt meegewogen. Bij de weging of er geen andere bevredigende oplossingen voorhanden zijn, kunnen in ieder geval de effectiviteit, landschappelijk impact en kosten worden meegewogen. Ingevolge artikel 6, lid 1, onder c van onze Beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland moet u tenminste twee preventieve maatregelen ter voorkoming van schade effectief toe passen alvorens wij een ontheffing afgeven.

In de aanvullende stukken bij uw aanvraag staat dat de dassenburcht ongeveer 5 a 6 jaar oud is en nog steeds verder uitbreidt. De Stichting Dassenwerkgroep Utrecht & 't Gooi heeft op uw initiatief onderzoek gedaan naar deze burcht en het vermoedelijke leef-foeragegebied van deze dassenfamilie in beeld gebracht. De bewuste dassenburcht onder de stal ligt op een iets hoger gedeelte van het gebied, wat voor het grootse gedeelte bestaat uit vochtig veenweidegebied met een hoge grondwaterstand. In dit gebied bevinden zich dus weinig vestigingsmogelijkheden voor de das, die graag droge voeten houdt in zijn burcht. De keuze van de dassen voor deze plek is dus begrijpelijk, temeer daar de stal op een afgelegen plek staat en gedurende lange periodes, als de koeien in lente en zomer buiten staan, niet in gebruik is.

Uit de aanvraag en aanvullende stukken blijkt dat er geprobeerd is de dassen ervan te weerhouden zich onder de koeienstal te vestigen, door het plaatsen van betonijzer voor de pijpen. Dit bleek niet succesvol, het heeft de dassen er niet van weerhouden om verder te graven. Dat de dassen zich niet makkelijk laten verjagen heeft er vermoedelijk mede mee te maken dat de locatie erg aantrekkelijk is voor dassen en dat er in de directe omgeving geen alternatieven beschikbaar zijn. Daarnaast leven er in de wijdere omgeving vrij veel dassen en zijn eventuele geschikte locaties in de omgeving in de meeste gevallen reeds bezet door andere dassenfamilies. Eind 2020 is daarom de stalvloer verstevigd door het storten van een nieuwe laag beton van ca 10 cm in de

aangetaste stalruimtes, verstevigd met een wapeningsnet van betonijzer. Dit is echter slechts een tijdelijke oplossing, waarmee het moment dat de vloer van de stal instort kan worden uitgesteld maar niet kan worden voorkomen. De dassen breiden hun burcht immers nog steeds verder uit waardoor een steeds groter gedeelte van de koeienstal niet wordt ondersteund. Na verloop van tijd zal de vloer van de koeienstal onvermijdelijk instorten. Hierbij lopen niet alleen de koeien en eventueel aanwezige personen in de stal gevaar. Ook voor de dassen zelf kan dit fataal zijn. Bovendien raken ze op die manier ook hun verblijfplaats kwijt. Omdat het verstevigen van de vloer dus slechts een tijdelijke oplossing biedt en het gevaar van instorten hier niet mee is verdwenen, is een permanente oplossing nodig. Ondanks de reeds genomen maatregelen blijft schade door de dassen optreden. Wij zijn van mening dat u alle preventieve maatregelen heeft getroffen die redelijkerwijs van u verwacht kunnen worden om de schade door dassen zo veel mogelijk te voorkomen.

Op basis van de door u ingediende aanvraag, de daarbij behorende gegevens, de schade ter plaatse, en gelet op het hiervoor overwogene achten wij voldoende aangetoond dat er in uw situatie geen andere bevredigende oplossing bestaat.

Staat van instandhouding

Bij het verlenen van een ontheffing op grond van artikel 3.10 van de Wnb mag er geen afbreuk worden gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Rond 1900 leefden er naar schatting 12.000 dassen in Nederland, maar dat aantal was in 1960 gedaald tot ongeveer 1200, voornamelijk door vervolging. Sinds het beschermingsplan voor de das groeit de Nederlandse populatie weer. Er zijn nu naar schatting weer 5.000-6.000 dassen.² De das komt in Noord-Holland voornamelijk voor op de hogere zandgronden van het Gooi. Hier leven dassen weer, in nog steeds lage aantallen, op veel van de vroeger door dassen bewoonde plekken³. Doordat deze regio sterk is verstedelijkt en er daardoor veel ruimte wordt ingenomen door onder meer bebouwing en infrastructuur zijn er grenzen aan het aantal dassen wat hier kan leven. Vanaf de hogere zandgronden zijn de dassen dan ook steeds verder het aangrenzende drassige veengebied van onder meer de Oostelijke Vechtplassen ingetrokken op zoek naar beschikbaar leefgebied. Dassens hebben graag droge voeten en vestigen zich dan ook op de hogere plekken in het landschap. Dit is vaak op oude zandruggen of door mensen verhoogde plekken. Juist de overgang van de hogere zandgronden naar de laag gelegen natte veengebieden is aantrekkelijk leefgebied voor dassen. Het gaat in de omgeving van Kortenhoef, waar de betreffende dassenburcht ligt, dan ook betrekkelijk goed met de das als soort. Bovendien worden door de ingreep geen dassen gedood. In tegendeel, juist als de dassen in hun huidige burcht blijven zitten is er een reële kans dat er dassen verloren gaan omdat de vloer van de koeienstal uiteindelijk zal instorten, waarbij mogelijk ook aanwezige dassen in de burcht zullen worden verpletterd. Het verplaatsen van de dassen naar een kunstburcht op een veilige plek zal voorkomen dat de dassen verpletterd raken door het instorten van hun burcht. Door het verlenen van deze ontheffing zal de gunstige staat van instandhouding van de das dan ook niet in gevaar komen.

Conclusie

Wij beoordelen uw aanvraag van 25 november 2021 voor een ontheffing op grond van artikel 3.8, lid 5, onder b, sub 2 (ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom), en op grond van artikel 3.10, lid 2, onder b van de Wnb (ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen) als deugdelijk gemotiveerd. Naar ons oordeel zijn er geen andere bevredigende oplossingen voorhanden. Er is geen sprake van afbreuk aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Wij verlenen u daarom de gevraagde ontheffing voor het mogen vernielen van een vaste voortplantingsplaats of rustplaats van de diersoort **das** (*Meles meles*).

Wij weigeren uw aanvraag voor zover deze ziet op het vangen en doden van dassen.

² [Das | De Zoogdiervereniging](#)

³ [waarom de das \(dassenwerkgroeputrecht.nl\)](#)

Voorschriften en intrekking ontheffing

Aan dit besluit zijn op grond van artikel 5.3 Wnb voorschriften verbonden. Op grond van artikel 5.4 Wnb kan de ontheffing worden ingetrokken als in strijd met de ontheffing of de voorschriften wordt gehandeld. Tevens is dan sprake van een economisch delict.